

MESLEKİ EĞİTİM VE TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTELERİNDEKİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ VE MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK İHTİYAÇ ÖRÜNTÜLERİ

Feride Bacanlı*

ÖZET

Bu araştırmanın iki amacı vardır. Birincisi, mesleki eğitim fakültesindeki kız ve teknik eğitim fakültesindeki erkek öğretmen adaylarının psikolojik ihtiyaç örüntülerini karşılaştırmaktır. İkincisi, meslek yüksekokullarındaki kız ve erkek öğrencilerin psikolojik ihtiyaç örüntülerini karşılaştırmaktır. Araştırmaya mesleki eğitim fakültesinden 117 kız, teknik eğitim fakültesinden 120 erkek ve meslek yüksekokullarından 122 kız ile 121 erkek öğrenci katıldı. Psikolojik ihtiyaçları değerlendirmek için Psikolojik İhtiyaçlar Listesi kullanıldı. Araştırmanın sonuçları mesleki eğitim fakültesindeki kız ve teknik eğitim fakültesindeki erkek öğretmen adaylarının psikolojik ihtiyaç örüntülerinin meslek dersleri öğretmenliğinin faaliyetleriyle tutarlı olduğunu gösterdi. Kız ve erkek öğretmen adaylarının ihtiyaç hiyerarşileri arasında farklılıklar vardı. Bunlara ilaveten, sonuçlar meslek yüksekokullarındaki kız ve erkek öğrencilerin psikolojik ihtiyaç örüntülerinin mesleklerinin faaliyetlerinden daha çok meslek dersleri öğretmenliklerinin faaliyetleriyle tutarlı olduğunu gösterdi. Meslek yüksekokullarındaki kız ve erkek öğrencilerin ihtiyaç hiyerarşileri arasında da farklılıklar vardı. Araştırmanın sonuçlarının meslek rehberliği ve danışmanlığında ve personel seçiminde kullanılabileceği önerildi.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Psikolojik ihtiyaçlar, meslek seçimi

ABSTRACT

There were two purposes of the present study. The first was to compare the patterns of the psychological needs of the teacher candidates at the faculties of vocational and technical education. The second was to com-

pare the patterns of psychological needs of the female and male students at the vocational schools of higher education. 480 undergraduate students participated in this study. Among the students, 117 female teacher candidates were from the faculty of vocational education, 120 males from the faculty of technical education, 122 females and 121 males from the vocational high schools. To measure the psychological needs, the Psychological Needs List, developed for this study, was used. The findings indicated that there were similarities between the patterns of the psychological needs of the female teacher candidates at the faculty of the vocational education and the male teacher candidates at the faculty of technical education. The pattern of the psychological needs and vocational activities of female and male candidates were consistent. The findings also showed that there were similarities between the patterns of the psychological needs of the female and male students at the vocational high schools. In addition, it was found that the patterns of the psychological needs of female and male students were more consistent with the vocational teacher activities than with their vocational activities. It is suggested that the results of the present study may be used in career counseling and employee selection.

KEYWORDS

Psychological need, career counseling, career choice

Meslekler, bireyin yaşamının ilk yıllarında oluşan psikolojik ihtiyaçların doyurulma düzeylerine göre farklılaşırlar. Çünkü bir meslek, kişiye ihtiyaçlarının doyumuna olanak sağladığı ölçüde çekici gelir. Yine meslekte doyum da kişinin ihtiyaçları ile bu ihtiyaçlarını karşılayacağını düşündüğü meslekler arasındaki tutarlılık derecesinde gerçekleşir. Bu neden-

NOT: Çalışmanın verilerinin toplanmasında yardımlarından ötürü rahmetli Yard. Doç. Dr. Bülent Öztürk ile Doç. Dr. Güngör Bal'a ve Doç. Dr. Mehmet Erdoğan' a teşekkür ederim. (F.B.)

(*) Yard. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ana Bilim Dalı
E-posta: fbacanlı@gazi.edu.tr

lerle psikolojik ihtiyaçlarla meslek faaliyetlerinin ilişkisi ve psikolojik ihtiyaçların meslek seçiminde rolü çeşitli araştırmalara konu olmuştur.

Gray (1963), öğretmen, muhasebeci ve makine mühendislerinin psikolojik ihtiyaç örüntülerini karşılaştırdığı araştırmasında bu üç meslekteki kişilerin psikolojik ihtiyaçlarının farklı ve bu ihtiyaçların adları verilen mesleklerin faaliyetleriyle ilişkili olduğunu bulmuştur. Kaner (1981) psikolog ve çocuk doktorlarının psikolojik ihtiyaçlarını sıralamaları arasında bir fark olup olmadığını araştırmıştır. Bu araştırmanın sonucunda psikolog ve çocuk doktorlarının ihtiyaç örüntülerinin birbirine çok benzer olduğu görülmüştür. Araştırmacı bu sonucun, psikolojinin insan duygularına, tıbbın ise insan bedenine yönelik olmasına rağmen ikisinin de birer yardım mesleği olmasından kaynaklandığını belirtmektedir. Bu araştırmada ayrıca kadın ve erkeklerin psikolojik ihtiyaçları da karşılaştırılmıştır. Bulgular, uyarlık ve yardım isteme ihtiyaçlarına kadınların, saldırganlık, başatlık ve karşı cinsle ilişki ihtiyaçlarına erkeklerin ilk sıralarda, başarıma, özerklik, şefkat gösterme ve kendini suçlama ihtiyaçlarına ise her iki cins de orta sıralarda yer verdiklerini göstermiştir.

Öztürk (1983) de ilkökul öğretmenleri ile vergi memurlarının ihtiyaç sıralamalarını cinsiyet faktörünü de dikkate alarak karşılaştırmıştır. Bu iki mesleği yürüten bireyler genel olarak karşılaştırıldığında; ilkökul öğretmenleri şefkat gösterme, yakınlık, duyguları anlama ve kendini suçlama gibi ihtiyaçlara ilk sıralarda, başarıma ve karşı cinsle ilişki ihtiyaçlarına son sıralarda yer vermişlerdir. Vergi memurları ise sebat, başatlık ve başarıma ihtiyaçlarına ilk sıralarda, yakınlık ve duyguları anlama ihtiyaçlarına son sıralarda yer vermişlerdir. Ayrıca her iki meslekte de kadınların şefkat gösterme ve özerklik, erkeklerin ise karşı cinsle ilişki ve başarıma ihtiyaçlarına ilk sıralarda yer verdikleri bulunmuştur.

Thoman (Akt., Osipow, 1968) mekanik mesleklerde çalışanlar ile sağlık hizmetlerinde çalışanların ihtiyaç örüntülerini karşılaştırmıştır. Mekanik mesleklerde çalışanların uyarlık, düzen, başatlık ihtiyaçları puanlarının sağlık hizmetlerinde çalışanlarından, sağlık

hizmetlerinde çalışanların da duyguları anlama ve şefkat gösterme ihtiyaçları puanlarının sağlık hizmetlerinde çalışanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer bir araştırma da Kuhler (Akt., Osipow, 1968) tarafından yapılmıştır. Öğretmenler ile muhasebecilerin ihtiyaçlarının karşılaştırıldığı bu araştırmada, öğretmenlerin uyarlık, şefkat gösterme, duyguları anlama ihtiyaçları puanlarının muhasebecilerinkinden; muhasebecilerin ise sebat, başatlık ve gösteriş puanlarının öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Yukarda özetlenen araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin karşılaştırdıkları diğer mesleklere göre özellikle duyguları anlama, şefkat gösterme ve yakınlık ihtiyaçlarına ilk sıralarda yer verdikleri dikkati çekmektedir.

Psikolojik ihtiyaçların, çeşitli mesleklere hazırlayan 2 ya da 4 yıllık farklı yükseköğretim programlarında okuyan öğrencilerde farklı olup olmadığını araştırmak amacıyla da çalışmalar yapılmıştır. Kuzgun (1985) tarafından yapılan araştırmada Ankara Üniversitesi Tıp, Diş Hekimliği, İlahiyat, Eczacılık, Eğitim Bilimleri, Veterinerlik, Ziraat, Siyasal Bilgiler Fakülteleri ile Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler ve Güzel Sanatlar Yüksekokulları öğrencilerinin ihtiyaç sıralamaları ve sıralamalar arasındaki farklar incelenmiştir. Bu araştırmanın bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; tüm meslek gruplarında özellikle ilk iki sırada yer verilen (duyguları anlama ve şefkat gösterme) ihtiyaçlarının benzer olduğu dikkat çekmektedir. Bu mesleklere ilişkin ihtiyaçların genel örüntülerinin farklı meslek gruplarını ayırt edici nitelikte olduğu bir diğer dikkati çeken bulgudur. Moomaw ve Hayden (1969) iki yıllık meslek yüksekokullarının teknik eğitim ve sosyal bilim dallarında öğrenim gören öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarını karşılaştırmışlardır. Teknik eğitim gören öğrencilerin düzen, başarıma, uyarlık ve sebat ihtiyaçları puanlarının sosyal bilimler alanında eğitim görenlerinkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sosyal bilimler alanında eğitim gören öğrencilerin ise duyguları anlama, şefkat gösterme, ilgi görme ve yakınlık

ihtiyaçları puanlarının teknik eğitim görenlerinkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu araştırmanın bulguları da psikolojik ihtiyaçlarla mesleki faaliyetlerin türü arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Meslek seçimi ve bireye bu seçimi yaptıran psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiyi inceleyen yerli ve yabancı literatürde mesleki ve teknik ortaöğretimde meslek dersleri öğretmenliğini yürüten veya mesleki ve teknik eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarının psikolojik ihtiyaç örüntülerini karşılaştıran bir araştırmaya rastlanmamıştır. Aynı literatürde iki yıllık meslek yüksekokullarının teknik eğitim ve sosyal bilim dallarındaki öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarını karşılaştıran tek bir araştırma (Moomaw ve Hayden, 1969) vardır. Ancak iki yıllık meslek yüksekokullarında mesleki eğitim gören kız ve teknik eğitim gören erkek öğrencilerin psikolojik ihtiyaç örüntülerini karşılaştıran bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenlerle bu araştırma iki amaçla yapılmıştır. Birincisi, mesleki eğitim fakültesindeki kız ve teknik eğitim fakültesindeki erkek öğretmen adaylarının psikolojik ihtiyaç örüntülerini karşılaştırmaktır. İkincisi ise, meslek yüksekokullarında mesleki eğitim gören kız ve teknik eğitim gören erkek öğrencilerin psikolojik ihtiyaç örüntülerini karşılaştırmaktır. Bu amaçlara ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Mesleki eğitim fakültesindeki kız ve teknik eğitim fakültesindeki erkek öğretmen adaylarının psikolojik ihtiyaç örüntüleri arasında fark var mıdır?

2. İki yıllık meslek yüksekokullarında mesleki eğitim gören kız ve teknik eğitim gören erkek öğrencilerin psikolojik ihtiyaç örüntüleri arasında fark var mıdır?

3. Yukardaki sorulardan başka araştırmaya katılan tüm öğrencilere "Tekrar bir fırsat verilse hangi mesleği / meslekleri seçerdiniz?" sorusu sorulmuştur.

Üçüncü soruyu sormaktaki amaç öğrencilerin mevcut meslek seçimlerinde kararlı olup olmadıklarını belirlemektir.

Mesleki eğitim ve teknik eğitim fakültelerinin temel amacı, mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarına meslek dersleri öğretmenleri yetiştirmektir. İki yıllık yüksek öğretim programları olan meslek yüksekokullarının amacı ise sanayi ve endüstrinin gereksinimi olan nitelikli ara insan gücünü yetiştirmektir. Dolayısıyla ilerde mesleki-teknik ortaöğretimde farklı branşlardaki meslek dersleri öğretmenliği gibi önemli bir rolü üstlenecek kız ve erkek öğretmen adaylarının, sanayi ve endüstrinin gereksinimi olan nitelikli ara insan gücünü karşılayacak meslek yüksekokulundaki kız ve erkek öğrencilerinin psikolojik ihtiyaç örüntülerinin saptanması; meslek seçimine yardım hizmetlerinde bireylerin kendi kişilik özelliklerine uygun meslek seçimi yapabilmeleri için gerekli ve önemlidir. Bunun yanı sıra bu araştırmanın sonuçları mesleki eğitime yön verme ve sanayide-endüstride çalışacak nitelikli insan gücünün istihdamı yani personel seçimi için de önemlidir. Bu araştırmanın sonuçlarından eğitimin tüm kademelerinde bireylere sunulacak mesleki danışma ve rehberlik hizmetlerinde ve personel seçiminde yararlanılabileceği beklenmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma farklı branşlardaki meslek dersleri öğretmeni adaylarının psikolojik ihtiyaçlarının ve yine farklı branşlardaki meslek yüksekokulu öğrencilerinin psikolojik ihtiyaç örüntülerini belirlemeyi ve karşılaştırmayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır.

Araştırma Grupları

Bu araştırma dört grup öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Birinci grup, Gazi Üniversitesi (G.Ü) Mesleki Eğitim Fakültesi (MEF)'nin Dekoratif Sanatlar (Dek-San.), Moda Tasarım (Mod-Tas.) ve Giyim Endüstrisi (Giy-Ends.) öğretmenliklerinden 117 kız öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu öğretmenlik branşlarında sadece kız öğrenciler öğrenim görmektedir ve yaş ortalamaları 19.22'dir. İkinci grup ise G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi (TEF)'nin Elektrik (Elkt.), Elektronik (Elktr.) ve Makina (Mak.) öğretmenliklerinden 120 erkek öğretmen adayından oluşmaktadır. Adları verilen branş öğretmenliklerinde de sadece erkek

öğrenciler öğrenim görmektedir ve yaş ortalamaları 19.80'dir.

Üçüncü grup Ankara Meslek Yüksekokulu (AMYO)'nun El Sanatları (El-San.), Moda Konfeksiyon (Mod-Konf.), Hazır Giyim(Haz-Giy.) mesleki eğitim programlarından 122 kız öğrenciden oluşmaktadır. Bu dallarda sadece kız öğrenciler öğrenim görmektedir ve yaş ortalaması 20.60'dır. Dördüncü grup ise Atatürk Meslek Yüksekokulu (AMYO) ile Gazi Meslek Yüksekokulu (GMYO)'nun Endüstriyel Elektrik (Ends-Eltr.), Endüstriyel Elektronik (Ends- Elkm.) ve Endüstriyel Makina (Ends-Mak.) teknik eğitim programlarından 121 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Bu dallarda erkek öğrenciler öğrenim görmekte olup yaş ortalamaları 20.80'dir.

MEF dört yıllık mesleki eğitim ve öğretmenlik programlarının uygulandığı ve amacı kız meslek liselerine ve halkeğitim kurslarına öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumudur. TEF de dört yıllık teknik eğitim ve öğretmenlik programlarının uygulandığı ve amacı mesleki-teknik ve endüstri meslek liselerine ve halkeğitim kurslarına meslek dersleri öğretmenleri yetiştirmektir. MEF'nin öğretmenlik programlarına meslek liselerinin aynı programlarından, TEF'nin öğretmenlik programlarına da mesleki-teknik ve endüstri meslek liselerinin aynı programlarından mezun öğrenciler ÖSS sonuçlarına göre yerleştirilmektedir. GMYO ve AMYO'ları G.Ü.TEF'nin bünyesinde, G.Ü. Ankara Meslek yüksekokulu ise MEF bünyesinde 2002-2003 öğretim yılında öğretime açılmıştır. G.Ü. Ankara Meslek yüksekokulunda iki yıllık mesleki eğitim, AMYO ve GMYO'larında ise iki yıllık teknik eğitim önlisans programları uygulanmaktadır. Bu yükseköğretim programlarına mesleki ve teknik liseler ile endüstri meslek liselerinin aynı programlarından mezun öğrenciler mesleki ve teknik lise mezunlarının iki yıllık meslek yüksekokullarına sınavsız geçişlerini sağlayan yasa gereği (MEB, Türk Milli Eğitiminde Reform Niteliğinde Yeni Düzenlemeler 2001) sınavsız geçiş yapmışlardır. Bu yüksekokulların amacı, sanayi ve endüstrinin gereksinimi olan nitelikli ara insan gücünü yetiştirmektir.

Araştırma gruplarını bu çalışmaya katılmaya gönüllü öğrenciler oluşturmuştur. Veri toplama işlemi 2002-2003 öğretim yılı Bahar döneminde (Nisan 2003'te) yapılmıştır.

Araştırma gruplarındaki öğrencilerin okul ve branşlarına göre dağılımı Tablo-1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma Gruplarındaki Öğrencilerin Okul ve Branşlarına Göre Dağılımı

G.Ü.MEF		G.Ü.TEF		G.Ü. AMYO		G.Ü. AMYO ve GMYO	
Branş	n	Branş	n	Branş	n	Branş	n
Dek-San.	35	Elekt.	38	El-San.	29	Ends-Elkt.	38
Mod-Tas.	35	Elektr.	35	Mod-Konf.	29	Ends-Elktr.	35
Giy-Ends.	47	Mak.	47	Haz-Giy.	64	Ends-Mak.	48
Toplam	117	Toplam	120	Toplam	122	Toplam	121

Bu çalışmanın birinci araştırma grubundaki kız öğrencilerin öğretmenlik branşları ile üçüncü araştırma grubundaki kız öğrencilerin branşları birbirinin karşılığı olan branşlardır. Aynı durum ikinci ve dördüncü araştırma gruplarındaki erkek öğrencilerin branşları için de söz konusudur. Aradaki temel fark öğretmenlik branşlarında mesleki ve teknik eğitimin yanı sıra öğretmenlik formasyonu eğitiminin de verilmesidir.

Veri Toplama Aracı

Psikolojik ihtiyaçların ölçümünde yaygın olarak kullanılan ölçme aracı Edwards Kişisel Tercih Envanteri- EKTE (Edwards Personal Preference Schedule- EPPS)'dir. Envanter, Murray tarafından tanımlanan psikolojik ihtiyaçlardan 15 tanesinin birbirine göre önem sırasını veren ve zorunlu seçmeli türde 225 maddeden oluşmaktadır. EKTE ile ölçülen ihtiyaçlar şunlardır: (1) Başarma (Achievement), (2) Uyarılık (Deference), (3) Düzen (Order), (4) Gösteriş (Exhibition), (5) Özerklik (Authonomy), (6) Yakınlık (Affiliation), (7) Duyguları Anlama (Intrception), (8) İlgı Görme (Succorance), (9) Başatlık (Dominance), (10) Kendini Suçlama (Abasement), (11) Şefkat Gösterme (Nurturance), (12) Değişiklik (Change), (13) Sebat (Endurance), (14) Karşı Cinsle İlişki (Heterosexuality), (15) Saldırganlık (Aggression). Ölçeğin, Türkçe'ye çevirisi, güvenilirlik, geçerlik ve stan-

dardizasyon çalışmaları Kuzgun (1985) tarafından yapılmıştır.

EKTE'de soru sayısının çok olmasının uygulayıcılar için zaman sıkıntısına, cevaplayıcıların da soruların hepsini cevaplayamamalarına sebep olduğu gözlenmektedir. Bu nedenlerle bu çalışmada psikolojik ihtiyaçları ölçmek için EKTE'nin soruları yerine Dipboye ve Anderson (1970)'un araştırmalarında yaptıkları gibi ihtiyaçların tanımından yararlanılarak geliştirilen Psikolojik İhtiyaçlar Listesi (PİL) kullanılmıştır. PİL, EKTE'deki 15 ihtiyaç adları verilmeden Durum=1, Durum=2,... Durum=15 şeklinde yukardan aşağı doğru sıralanıp karşılına EKTE'deki tanımları yazılarak oluşturulmuştur. Cevaplayıcılardan bu durumlarda verilen betimlemelere uygunluk derecelerini her durumun karşısındaki beş basamaklı "Likert Tipi" dereceleme ölçeğinde belirtmeleri istenmiştir. Ölçekte A= Hiç Uygun değil (1 puan), B= Pek uygun değil (2), C= Biraz uygun (3), D= Uygun (4), E= Tamamen uygun (5) anlamına gelmektedir.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin PİL'deki 15 ihtiyaca ilişkin önem sıralamaları Bacanlı (1999; 2001) ve Buss (1989)'un araştırmalarında yaptıkları analizler gibi bu 15 ihtiyacın aritmetik ortalamaları büyükten küçüğe doğru sıralanarak belirlenmiştir. Araştırma gruplarındaki öğrencilerin önem sıralamaları arasında farklar bulunup bulunmadığını belirlemek için bağımsız gruplar için "t" testi yapılmıştır. Verilerin analizinde .05 anlamlılık düzeyi benimsenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde önce G.Ü. MEF'deki kız ve TEF'ndeki erkek öğretmen adaylarının sonra da AMYO'nda mesleki eğitim gören kız ve GMYO ile AMYO'nda teknik eğitim gören erkek öğrencilerin PİL'deki değişkenler açısından durumları değerlendirilerek bulgular sırasıyla sunulmuştur.

I. MEF'indeki Kız ve TEF'ndeki Erkek Öğretmen Adaylarının PİL'deki Değişkenler Açısından Durumlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

A. MEF'ndeki kız ve TEF'ndeki erkek öğretmen adaylarının PİL'den aldıkları puanların ortalamaları (X), standart sapmaları (SS) ve ortalamalar arasındaki farkların t değerleri Tablo-2'de sunulmuştur.

Tablo 2. MEF'ndeki Kız ve TEF'ndeki Erkek Öğretmen Adayların PİL'deki (x), Değişkenlere Ait ss ve Ortalamalar Arasındaki Farklara İlişkin t Değerleri

İhtiyaçlar	MEF Kız n= 117		TEF Erkek n= 120		t Değerleri
	x	s	x	s	
1. Başarma	4.03	0.79	4.07	0.88	0.37
2. Uyarlık	2.76	1.05	2.98	1.15	1.54
3. Düzen	4.17	0.88	3.99	1.01	1.44
4. Gösteriş	3.10	1.37	3.06	1.41	0.19
5. Özerklik	1.72	1.02	1.95	1.05	1.65
6. Yakınlık	4.41	0.86	4.22	1.04	1.49
7. Duyguları Anlama	3.81	1.04	3.54	1.22	1.82
8. İlgi Görme	2.86	1.31	2.83	1.41	0.16
9. Başatlık	2.04	1.14	2.37	1.23	2.14*
10. Kendini Suçlama	2.74	1.28	2.83	1.36	0.52
11. Şefkat Gösterme	4.26	0.87	3.95	1.03	2.46*
12. Değişiklik	4.06	1.01	3.70	1.22	2.52*
13. Sebat	3.99	1.07	3.81	1.11	1.23
14. Karşı Cinsle İlişki	2.81	1.25	3.60	1.26	4.80***
15. Saldırganlık	1.51	0.90	1.88	1.11	2.79**

*p<.05

**p<.01

***p<.001

Tablo-2'de görüldüğü gibi MEF'ndeki kız öğretmen adaylarının "şefkat gösterme" ve "değişiklik" ihtiyaçları puan ortalamaları erkek öğretmen adaylarından yüksek ve aradaki farklar .05 düzeyinde anlamlıdır. Buna karşılık erkek öğretmen adaylarının, "başatlık", "karşı cinsle ilişki" ve "saldırganlık" ihtiyaçlarına ilişkin puan ortalamaları kızlarından yüksek ve aradaki farklar, sırasıyla, .05; .001 ve .01 düzeylerinde anlamlıdır. Diğer ihtiyaçlar bakımından kız ve erkek öğretmen adaylarının puanlarının ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır.

B. MEF'ndeki kız ve TEF'ndeki erkek öğretmen adaylarının psikolojik ihtiyaçlarının aritmetik ortalamalarına göre sıralaması Tablo-3'te sunulmuştur.

Tablo-3'te görüldüğü gibi MEF'ndeki kız ve TEF'ndeki erkek öğretmen adaylarının özellikle ilk ve son sıralarda yer verdikleri ihtiyaç sıralamasında benzerlikler bulunmaktadır. Şöyle ki; hem MEF'ndeki kız hem de TEF'deki erkek öğretmen adayları "yakınlık" ve "düzen" ihtiyaçlarına aynı sıralama ile "şefkat gösterme", "değişiklik", "başarma" ve "sebat"

Tablo 3. MEF'ndeki Kız ve TEF'ndeki Erkek Öğretmen Adaylarının Psikolojik İhtiyaçlarının Aritmetik Ortalamalarına Göre Sıralaması

İhtiyaç Sıra No	MEF Kız	TEF Erkek
1	Yakınlık	Yakınlık
2	Şefkat Gösterme	Başarma
3	Düzen	Düzen
4	Değişiklik	Şefkat Gösterme
5	Başarma	Sebat
6	Sebat	Değişiklik
7	Duyguları Anlama	Karşı Cinsle İlişki
8	Gösteriş	Duyguları Anlama
9	İlgi Görme	Gösteriş
10	Karşı Cinsle İlişki	Uyarlık
11	Uyarlık	İlgi Görme
12	Kendini Suçlama	Kendini Suçlama
13	Başatlık	Başatlık
14	Özerklik	Özerklik
15	Saldırganlık	Saldırganlık

ihtiyaçlarına ise farklı sıralama ile ilk altı sırada yer vermişlerdir. Yine hem kız hem de erkek öğretmen adaylarının "kendini suçlama", "başatlık", "özerklik" ve "saldırganlık" ihtiyaçlarına üstelik aynı sıralama ile son sıralarda yer verdikleri dikkati çekmektedir. Kız ve erkek öğretmen adaylarının ihtiyaç sıralamalarında dikkati çeken en önemli fark; 'karşı cinsle ilişki' ihtiyacına kızlar onuncu sırada yer verirken, erkekler yedinci sırada yer vermişlerdir.

II. G.Ü. İki Yıllık Meslek yüksekokullarından AMYO'nda Mesleki Eğitim Gören Kız ve GMYO ile AMYO'nda Teknik Eğitim Gören Erkek Öğrencilerin PİL'deki Değişkenler Açısından Durumlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

A. AMYO'nda mesleki eğitim gören kız ve AMYO ile GMYO'nda teknik eğitim gören erkek öğrencilerin PİL'den aldıkları puanların ortalamaları (X), standart sapmaları (SS) ve ortalamalar arasındaki farkların t değerleri Tablo-4'te sunulmuştur.

Tablo 4. AMYO'ndaki Kız ve GMYO ile AMYO'ndaki Erkek Öğrencilerin PİL'deki Değişkenlere Ait (x), ss ve Ortalamalar Arasındaki Farklara İlişkin t Değerleri

İhtiyaçlar	AMYO Kız n= 121		GMYO Erkek n= 122		t Değerleri
	x	s	x	s	
1. Başarma	3.90	0.90	3.92	1.01	0.12
2. Uyarlık	2.79	1.06	3.00	1.16	1.42
3. Düzen	4.04	1.03	3.99	1.02	0.43
4. Gösteriş	3.20	1.24	3.07	1.21	0.82
5. Özerklik	2.01	1.17	2.18	1.08	1.14
6. Yakınlık	4.34	0.82	4.25	0.96	0.76
7. Duyguları Anlama	4.31	0.82	3.97	1.14	2.63**
8. İlgi Görme	3.01	1.37	2.82	1.35	1.08
9. Başatlık	2.26	1.16	2.82	1.25	3.63***
10. Kendini Suçlama	2.48	1.29	2.67	1.18	1.21
11. Şefkat Gösterme	4.10	1.02	3.99	0.99	0.88
12. Değişiklik	4.15	1.10	3.56	1.16	4.06***
13. Sebat	3.94	1.08	3.80	1.06	0.96
14. Karşı Cinsle İlişki	2.79	1.25	3.53	1.20	4.70***
15. Saldırganlık	1.42	0.72	1.85	1.20	3.39***

*p<.05

**p<.01

***p<.001

Tablo-4'te görüldüğü gibi AMYO'ndaki kız öğrencilerin 'duyguları anlama' ve 'değişiklik' ihtiyaçları puan ortalamaları erkeklerinkinden yüksek ve aradaki farklar, sırasıyla, .01 ve .001 düzeylerinde anlamlıdır. Buna karşılık, "başatlık", "karşı cinsle ilişki" ve "saldırganlık" ihtiyaçlarında ise erkeklerin puan ortalamaları kızlarınkinden yüksek ve aradaki farklar .001 düzeyinde anlamlıdır. Diğer ihtiyaçlar bakımından kız ve erkek öğrencilerin puanlarının ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır.

B. AMYO'ndaki kız ve GMYO ile AMYO'ndaki erkek öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının aritmetik ortalamalarına göre sıralaması Tablo-5'te sunulmuştur.

Tablo 5. AMYO'ndaki Kız ve GMYO ile AMYO'ndaki Erkek Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Aritmetik Ortalamalarına Göre Sıralaması

Sıra No	AMYO Kız	GMYO ile AMYO Erkek
1	Yakınlık	Yakınlık
2	Duyguları Anlama	Şefkat Gösterme
3	Değişiklik	Düzen
4	Şefkat Gösterme	Duyguları Anlama
5	Düzen	Başarma
6	Sebat	Sebat
7	Başarma	Değişiklik
8	Gösteriş	Karşı Cinsle İlişki
9	İlgi Görme	Gösteriş
10	Karşı Cinsle İlişki	Uyarlık
11	Uyarlık	İlgi Görme
12	Kendini Suçlama	Başatlık
13	Başatlık	Kendini Suçlama
14	Özerklik	Özerklik
15	Saldırganlık	Saldırganlık

Tablo-5'te görüldüğü gibi AMYO'ndaki kız ve GMYO ile AMYO'ndaki erkek öğrencilerin ihtiyaç sıralamalarında benzerlikler vardır. Şöyle ki; hem AMYO'ndaki kız, hem de GMYO ile AMYO'ndaki erkek öğrenciler "yakınlık", "duyguları anlama", "şefkat gösterme", "düzen" ve "sebat" ihtiyaçlarına farklı sıralama ile ilk altı sırada, "başatlık", "kendini suçlama", "özerklik" ve "saldırganlık" ihtiyaçlarına aynı sıralama ile sonlarda yer vermişlerdir. Ancak kız ve erkek öğrencilerin ihtiyaç sıralamasında dikkati çeken en önemli fark, kızlar değişiklik ihtiyacına 3. sırada yer verirken erkekler ise 7. sırada yer vermişlerdir.

C. Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin "(3). Tekrar bir fırsat verilse hangi mesleği/ meslekleri seçerdiniz?" sorusuna verdikleri cevapların şu dört seçenekte toplandığı bulunmuştur: "kendi mesleğim", "kendi branşında öğretmenlik", "başka branşlarda öğretmenlik" ve "başka meslekler". Araştırma gruplarının bu dört seçeneğe verdikleri cevapların yüzdeleri hesaplanmıştır. Araştırma gruplarının seçmek istedikleri mesleklerin yüzdeleri dağılımları Tablo-6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Araştırma Gruplarının Seçmek İstedikleri Mesleklerin Yüzdeleri Dağılımı

Meslekler	MEF n=117		TEF n=120		AMYO n=122		AMYO ile GMYO n=121	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kendi Mesleğim	80	70	70	58	7	5	6	4
Öğretmenlik					86	70	80	66
Başk. Öğret.	20	16	25	21	19	15	15	10
Başk. Mes.	17	14	25	21	10	10	26	20

Tablo-6'da görüldüğü gibi tekrar kendilerine bir fırsat verilse MEF'deki kız öğretmen adaylarının % 68'i "kendi mesleğini", % 17'si "başka branşlarda öğretmenliği", % 15'i ise "başka meslekleri" seçmek istemektedirler. TEF'deki öğretmen adaylarının ise % 65'i "kendi mesleğini", % 17'si "başka meslekleri" ve % 10'u "başka branşlarda öğretmenliği" seçmek istemektedirler. AMYO'daki kız öğrencilerin % 70'i "kendi branşında öğretmenliği", % 16'sı "başka branşlarda öğretmenliği" ve %8'i "başka meslekleri" seçmek istemektedirler. AMYO ile GMYO'ndaki erkek öğrencilerin ise % 66'sı "kendi branşında öğretmenliği", % 21'i "başka meslekleri" ve % 4'ü "kendi mesleklerini" seçmek istemektedirler.

TARTIŞMA

Bu bölümde önce MEF'ndeki kız ve TEF'ndeki erkek öğretmen adaylarına, sonra da AMYO'nda mesle-

ki eğitim gören kız ve GMYO ile AMYO'larında teknik eğitim gören erkek öğrencilere ilişkin bulgular yorumlanıp tartışılacaktır.

A. Bu araştırmanın bulgularına göre MEF'ndeki kız ve TEF'ndeki erkek öğretmen adaylarının "yakınlık", "düzen", "şefkat gösterme" "başarma", "değişiklik" ve "sebat" ihtiyaçlarına ilk altı sırada yer verdikleri dikkat çekmektedir. Bu bulgular benzeri amaçla yapılan önceki araştırmaların sonuçları ile karşılaştırıldığında; farklı branşlardaki eğitimci adayları (Pietrofesa, 1970, Kuzgun, 1985 ve Kaner, 1993) ve ilkökul öğretmenleri (Öztürk, 1983) ile yapılan araştırmaların bulgularıyla karşılaştırıldığında bu araştırmalarda; "duyguları anlama", "yakınlık", "şefkat gösterme", "değişiklik" ve "başatlık" gibi ihtiyaçlara ilk sıralarda yer verilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmada kız ve erkek öğretmen adaylarının "şefkat gösterme", "yakınlık" ve "değişiklik" ihtiyaçlarına ilk sıralarda yer vermeleri hem önceki araştırmaların bulgularıyla hem de öğretmenlik mesleğinin faaliyetleriyle tutarlıdır. Kız ve erkek öğretmen adaylarının "duyguları anlama" ihtiyacına orta, "düzen" ve "sebat" ihtiyaçlarına ilk sıralarda yer vermeleri yukarıda adları verilen araştırmaların bulguları ile tutarsız ancak bu öğretmen adaylarının mesleki faaliyetleri ile tutarlıdır. Çünkü kızların Mod-Tas, Dek-San., Giy-Ends. öğretmenliklerinde ve erkeklerin Elkt., Elkr. ve Mak. öğretmenliklerinde mesleki eğitim ve öğretmenlik formasyonu birlikte verilmektedir. Nesnelere şekil ve biçim vermek, onların tasarımını yapmak adları verilen mesleklerin başlıca faaliyetleridir (Meslekler Rehberi, 1989). Bu faaliyetleri yapabilmek bir işi planlı, temiz ve düzenli yapma (düzen ihtiyacı), bir işi bitinceye kadar üzerinde çalışma (sebat ihtiyacı) gibi özelliklere sahip olmayı gerektirmektedir (Kuzgun, 1998). Yine tasarım yapmak ve benzeri faaliyetleri gereği gibi yapabilmek yeni ve değişik şeyleri yapmaya hevesli ve açık olmak (değişiklik ihtiyacı), ayrıca bir şeyin en iyisini yapmak, çaba gerektiren işlerin üstesinden gelmek (başarma ihtiyacı) gibi özellikleri gerektirmektedir.

MEF'ndeki kız ve TEF'ndeki erkek öğretmen adayları "uyarlık", "kendini suçlama", "başatlık", "özerklik", "saldırganlık" ihtiyaçlarına aynı sıralama ile sonlarda yer vermişlerdir. Kız ve erkek öğretmen adaylarının bu

ihtiyaçlara son sıralarda yer vermeleri onların sırası ile kendilerini diğer insanlardan küçük ve değersiz görmediklerini (kendilerini suçlamamak), kararlarını başkalarına bırakmadıklarını (uyarlık), başkalarının davranışlarını yönetmek ve denetlemekten (başatlık) ve özellikle karşıt düşüncelere karşı dayanıklı olup saldırgan davranışlardan kaçındıklarını (saldırganlık) göstermektedir. Hem kız hem de erkek öğretmen adaylarının "özerklik" ihtiyacına son sıralarda yer vermeleri öğretmenlik mesleğinin gerekleri ile tutarsızdır. Ancak kız ve erkek öğretmen adaylarının kendini suçlama, başatlık, uyarlık ve saldırganlık ihtiyaçlarını en zayıf ihtiyaçları olarak sıralamaları hem mesleklerinin hem de mesleklerinin öğretmenliğinin faaliyetleri ile tutarlıdır. "Duyguları anlama", "karşı cinsle ilişki" ve "gösteriş" kız ve erkek öğretmen adaylarının orta sıralarda yer verdikleri ihtiyaçlardır.

MEF'ndeki kız ve TEF'ndeki erkek öğretmen adayları ihtiyaç örüntüleri yönünden birbiriyle karşılaştırıldığında benzerliklerin yanısıra bazı farklılıklar görülmektedir. Çünkü kızların "değişiklik" ve "şefkat gösterme" ihtiyaçları puanlarının ortalamaları erkeklerinkinden, erkeklerin ise, "başatlık", "karşı cinsle ilişki" ve "saldırganlık" ihtiyaçları puanlarının ortalamaları, kızlarinkinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulgular, ihtiyaçların cinsiyete göre karşılaştırılmasını da inceleyen önceki araştırmaların bulgularına benzemektedir (Kaner, 1981; 1993, Kuzgun, 1985; 1988, Öztürk, 1983; Bozkurt, 1986). Önceki araştırmalarda görüldüğü gibi bu araştırmadaki kız ve erkek öğretmen adaylarının da yukarıda sözü edilen ihtiyaçlar yönünden farklılaşmalarının kişiler arası ilişkilerde Türk toplumunda kadın ve erkekte farklı roller beklen-

mesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü toplumumuzda çevresindekilere şefkatli davranmaları, koruyucu tutum ve tavırlar takınmaları, değişikliklere uyum göstermeleri kızlardan erkeklere göre daha fazla beklenen rollerdir. Dolayısıyla toplumumuzda kızlardan beklenen bu roller kız öğretmen adaylarının "şefkat gösterme" ve "değişiklik" ihtiyaçlarını ön plana çıkarmalarına yol açmış olabilir. Yine toplumumuzda erkeklerin başkalarının davranışlarını denetleme ve yönetme gibi başat davranışları, saldırgan davranış sergilemeleri, karşı cinsle ilişkilerinde daha rahat davranmaları, karşı

cinse duygularını ve düşüncelerini rahatça iletebilmeleri de kızlara nazaran hoş karşılandığı gibi üstelik erkeklerin böyle davranışları pekiştirilir. Toplumumuzda erkeklerden beklenen bu tutum ve davranışlar erkek öğretmen adaylarının "karşı cinsle ilişki" ve "başatlık" ihtiyaçlarını ön plana çıkarmalarına yol açmış olabilir.

"(3) Tekrar bir fırsat verilse hangi mesleği/ meslekleri seçerdiniz?" sorusuna mesleki eğitim fakültesindeki kız öğretmen adaylarının % 68'inin "kendi mesleğimi seçerdim" cevabını vermeleri onların hem gerçek hem de ideal meslek tercihlerinin yine meslek dersleri öğretmenliği olduğuna işaret etmektedir. Bu durum kız öğretmen adaylarının meslek seçimlerinden memnun ve kararlı olduklarını düşündürmektedir. Aynı soruya TEF'deki erkek öğretmen adaylarının da % 65'i "kendi mesleğimi seçerdim" cevabını vermiştir. Bu bulgu TEF'deki erkek öğretmen adaylarının da kız öğretmen adayları gibi meslek seçimlerinden memnun ve kararlı olduklarını düşündürmektedir.

B. Bu araştırmanın bulgularına göre iki yıllık meslek yüksekokullarından AMYO'nda mesleki eğitim gören kız ve AMYO ile GMYO'larında teknik eğitim gören erkek öğrencilerin "yakınlık", "duyguları anlama", "şefkat gösterme", "düzen" ve "sebat" ihtiyaçlarına ilk sıralarda yer verdikleri dikkat çekmektedir. Bu bulgulardan "düzen" ve "sebat" ihtiyaçlarına ilk sıralarda yer verilmesi, bir işi planlı, temiz ve düzenli yapmak (düzen ihtiyacı) ve bir işi bitirinceye kadar üzerinde çalışmak (sebat ihtiyacı) gibi kızların El-san. Moda-tas., ve Haz-Giy. mesleklerinin ve erkeklerin Ends-Elkt., Ends-Elktr. ve Ends-Makine mesleklerinin gerekleriyle tutarlıdır (Meslekler Rehberi, 1990). Ancak "duyguları

anlama", "şefkat gösterme" ve "yakınlık" ihtiyaçlarına ilk sıralarda yer verilmesi adı geçen mesleklerin gereklerinden ziyade bu mesleklerin öğretmenliklerinin gerekleriyle tutarlıdır.

Meslek yüksekokullarındaki kız ve erkek öğrenciler "kendini suçlama", "başatlık", "özerklik" ve "saldırganlık" ihtiyaçlarına aynı sıralama ile sonlarda, "gösteriş", "ilgi görme", "karşı cinsle ilişki" ve "uyarlık" ihtiyaçlarına da orta sıralarda yer vermişlerdir. Bu bulgular da yine kız ve erkek öğrencilerin öğrenimi-

ni gördükleri mesleklerin öğretmenliklerinin gerekleriyle tutarlıdır. Dolayısıyla meslek yüksekokullarındaki kız ve erkek öğrencilerin ihtiyaçlarını sıralamalarının MEF'ndeki kız ve TEF'ndeki erkek öğretmen adaylarının ihtiyaç sıralamalarına benzer olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle AMYO'nda sadece mesleki eğitim gören kız öğrencilerin ve AMYO ile GMYO'nda yine sadece teknik eğitim gören erkek öğrencilerin ihtiyaç sıralamaları mesleklerinin gereklerinden ziyade mesleklerinin öğretmenliklerinin gerekleriyle daha tutarlıdır. Bu bulguların bu meslek yüksekokullarındaki hem kız hem de erkek öğrencilerin "meslek dersleri öğretmeni olmak" isteklerinin bir yansıması olduğu düşünülmektedir. Çünkü, "(3) "Tekrar bir fırsat verilse hangi mesleği/ meslekleri seçerdiniz?" sorusuna AMYO'ndaki kız öğrencilerin % 70'i "kendi branşında öğretmenlik", %6'sı ise "kendi mesleğimi" seçerdim cevabını vermişlerdir. Bu bulgular AMYO'daki kız öğrencilerin ideal mesleklerinin kendi branşlarının öğretmenliği, en az istedikleri mesleğin ise kendi meslekleri olduğunu göstermektedir. Yukarıda verilen soruya AMYO ile GMYO'ndaki erkek öğrencilerin %66'sı "kendi branşında öğretmenlik" ve % 4'ü ise "kendi mesleğimi" seçerdim cevabını vermişlerdir. Bu bulgulara dayanarak AMYO ile GMYO'ndaki erkek öğrencilerin de kızları gibi ideal mesleklerinin kendi branşlarının öğretmenliği, en az istedikleri mesleğin ise kendi meslekleri olduğu söylenebilir.

AMYO'ndaki kız ve GMYO ile AMYO'ndaki erkek öğrenciler ihtiyaç örtüntüleri yönünden birbirleriyle karşılaştırıldığında, bazı farklılıklar görülmektedir. Çünkü, kızların "duyguları anlama" ve "değişiklik" ihtiyaçları puanlarının ortalamaları erkeklerinkinden, erkeklerin ise "başatlık", "karşı cinsle ilişki" ve "saldırganlık" ihtiyaçları puan ortalamaları kızlarınkinden anlamlı düzeyde yüksektir. Bu bulgular kız ve erkek öğrencilerin ihtiyaç örtüntülerinde benzerliklerin yanısıra bazı farklılıklar olduğunu ortaya koyan önceki (Kaner, 1981, Kuzgun, 1988, Bozkurt, 1986) araştırmaların bulgularını desteklemektedir. Dolayısıyla meslek yüksekokullarındaki kız ve erkek öğrencilerin ihtiyaçlarının farklılaşması daha önce de belirttiği gibi kişilerarası ilişkilerde Türk toplumunda kadınlar ve

erkeklerden farklı rollerin beklenmesinden kaynaklanabilir.

Bu araştırmanın bulguları ışığında, ülkemizde diğer meslek gruplarının da ihtiyaç örtüntülerinin saptanması bireylerin ihtiyaçlarını en iyi biçimde giderebilecekleri mesleklere yönelmelerine yardımcı olabilir. Özellikle mesleki ve teknik eğitimde önemli rolü olan başka branşlardaki meslek dersleri öğretmenlerinin ve sanayi-endüstride önemli rolü olan meslek yüksekokulu öğrencilerinin de psikolojik ihtiyaç örtüntülerini saptayacak araştırmaların yapılması mesleki ve teknik eğitime yön verme ve personel seçimi için gereklidir. Bu araştırmanın sonuçlarından eğitimde meslek rehberliği ve danışmanlığı hizmetlerinde, kariyer danışmanlığı hizmetlerinin verildiği tüm kurumlarda ve personel seçiminde yararlanılabileceği önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Bacanlı, H. (1999) Değer Tercihleri. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, 20, 597-610.
- Bacanlı, H. (2001) Eş tercihleri. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 2(15), 1-16.
- Bozkurt, T. (1986). **Sosyal hizmet uzmanlarının ihtiyaç örtüntülerinin mesleki değerler açısından incelenmesi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Buss, D. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. **Behavioral and Brain Sciences**, 12, 1-49 (With commentaries)
- Dipboye, W. J. ve Anderson, W. F. (1970). Occupational stereotypes and manifest needs of high school students, (Eds: R. M. Roth, D. B. Hershenson ve T. Hilliard) **The Psychology of Vocational Development: Reading in Theory and Research**. Allyn and Bacon, Inc., Boston.

- Edwards, A. L. (1959). **Edwards Personal Preference Schedule**. New York: The Psychological Corporation.
- Gray, J. T. (1963). Needs and values in three occupations. **Personel and Guidance Journal**, 42, 238-252.
- Kaner, S. (1981). **Psikolog ve çocuk doktorlarının gereksinim örüntüleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaner, S. (1993). Ankara Polis Akademisi ve Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Fakültesi son sınıf öğrencilerinin gereksinim örüntüleri. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayını**. 27-29 Eylül (sf. 36-42). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kuzgun, Y. (1984). Edwards Kişisel Tercih Envanterinin Türkiye’de güvenilirlik ve geçerliliği. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 17, (1-2), 69-94.
- Kuzgun, Y. (1988). Psikolojik ihtiyaçların ortaöğretim başarı puanları ve öğrenci seçme sınavı (ÖSS) puanları ile ilişkisi. **Psikoloji Dergisi**, 6 (22), 104-112.
- Kuzgun, Y. (1989). **Edwards Kişisel Tercih Envanteri El Kitabı**. (Teksir). Ankara: Metaksan Matbaası.
- Kuzgun, Y. (1998). **Üniversiteler Yükseköğretim Kurumları ve Meslekler Rehberi**. Ankara: ÖSYM Yayınları
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (1998). **Mesleki ve teknik orta öğretim kurumları ve meslekler rehberi**.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2001). **Türk milli eğitiminde reform niteliğinde düzenlemeler**, [http: // www.meb.gov.tr/haberler/yeni düzenlemeler/yeni düzenleme.htm](http://www.meb.gov.tr/haberler/yeni_duzenlemeler/yeni_duzenleme.htm).
- Moomaw, R. C. ve Hayden, C. E. (1969). Personality differences among community college students. **The Journal of College Student Personel**. September, 306-309.
- Osipow, S. H. (1968). **Theories of Career Development**. New York: Appleto-Centrury Crofts.
- Öztürk, M. (1983). **İki meslek grubundaki bireylerin psikolojik gereksinim örüntüleri: İlkokul öğretmenleri ve vergi memurları**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pietrofesa, J. J. (1970). A Comparison of the personality need structure of college students enrolled in different academic majors. **Journal of National Catholic Guidance Conference**, 14, (4), 218-228.

Summary

THE PSYCHOLOGICAL NEED PATTERNS OF THE TEACHER CANDIDATES AT THE FACULTIES OF VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION AND THOSE OF THE STUDENTS AT THE VOCATIONAL SCHOOLS OF HIGHER EDUCATION

Feride Bacanlı*

A career is interesting for someone as long as it satisfies his/her psychological needs. The satisfaction with a career turns out to be true with reference to the coherence between person's psychological needs and his career which she/he thinks that it satisfies these needs. Thus, the relationship between career choice and psychological needs was investigated by various researchers. A number of researchers have investigated the relationships between the psychological need patterns of doctors, psychologists, social workers, primary school teachers, branch teachers and the activities in their careers (Moomavu and Hayden, 1968; Osipow, 1968; Pietrofesa, 1970; Pietrofesa ve Splete, 1975; Kaner, 1981; Öztürk, 1983; Bozkurt, 1986). The relationships between the need patterns of the students from various departments of the universities and the activities of their careers have also been examined (Kuzgun, 1984, 1989 and Kaner, 1993). In literature, there is little research that examined the psychological need patterns of teacher candidates at the faculties of vocational and technical education and the students at the vocational schools of higher education. Thus, there were two purposes of this study. There were two purposes of the present study. The first was to compare the patterns of the psychological needs of the teacher candidates at the faculties of vocational and technical education. The second was to compare the patterns of psychological needs of the female and male students at the vocational schools of higher education.

Both female and the male teacher candidates will serve very important functions in vocational and technical education in the future. Similarly, the female and the male students at vocational schools of higher education will be working in industries. Therefore, to determine the psychological need patterns of the teacher

candidates and the students is very important for vocational guidance and counseling and directing vocational and technical education.

METHOD

The sample of the study consisted of 480 undergraduate students attending Gazi University in Ankara. Among the students, 117 female teacher candidates were from the Faculty of Vocational Education, 120 male teacher candidates were from the Faculty of Technical Education, 122 female students were from Ankara Vocational School of Higher Education, and 121 male students were from the Ankara and Atatürk Vocational Schools of Higher Education.

Psychological Needs List (PNL) was developed by benefiting from Edwards Personal Preference Schedule-EPPS (Kuzgun, 1985) for this study. PNL was used to assess the student's psychological needs. The original EPPS was developed Edwards (1959). EPPS was translated into Turkish and tested in terms of validity and reliability by Kuzgun (1985). PNL included 15 psychological needs listed as definitions and it had corresponding 5- point rating scale from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree). The order of fifteen needs in "PNL" was determined by comparing the means of scores given to each need. The differences between orders were related to 15 needs of female and male compared with "t" test for independent groups.

RESULTS

The means of "change" and "nurturance" of female teacher candidates were significantly higher than male teacher candidates. These differences were significant at .05 level. In spite of this, the means of "dominance",

Address for correspondence : (*) Yard. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ana Bilim Dalı
E-posta: fbacanlı@gazi.edu.tr

"heterosexuality" and "aggression" of male teacher candidates were significantly higher than female teacher candidates. These differences were significant at .05; .001 and .01 levels, respectively. There are similarities in the first and last five needs of female and male teacher candidates.

The means of "interception" and "abatement" of female students from Ankara Vocational School of Higher Education were significantly higher than male students. These differences were significant at .05 and .001 levels, respectively. In spite of this, the means of "succor", "autonomy" and "aggression" of male students were significantly higher than female students. These differences were significant at .001 level. There are also similarities in the first and the last five needs of female and male students.

DISCUSSION AND CONCLUSION

It is interesting that the female and male teacher candidates listed "affiliation", "order", "nurturance", "achievement", "change" and "endurance" as their important psychological needs in the first six orders. The "nurturance" "affiliation" and "change" needs were determined in the first six orders by both female and male teacher candidates. These findings are consistent with the results of the previous studies (Pitetrofesa, 1970; Öztürk, 1983; Kuzgun, 1985; Kaner, 1993) and the career activities of female and male teacher candidates (Meslekler Rehberi, 1989). Both female and male teacher candidates put in "order" and "endurance" needs at first and "interception" in the middle of their needs. These findings are consistent with the career activities of female and male teacher candidates, but not consistent with the results of the previous studies.

Both female and male teacher candidates chose "deference", "abatement", "dominance", "autonomy" and "aggression" in the last five orders as their unimportant needs. Except from "dominance", the needs are consistent with the previous studies and the activities of their careers.

There were differences between the need hierarchies of the female and male teacher candidates.

These results are similar to the results of the previous studies (Kaner, 1981,1993; Kuzgun, 1985,1988; Öztürk, 1983; Bozkurt, 1986). Both male and female students from vocational schools chose in order "affiliation", "order", "nurturance", "endurance" and "interception" as their important psychological needs in the first five orders. Among these needs, "order" and "endurance" were consistent the career activities of both female and male teacher candidates. However, "affiliation", "nurturance" and "interception" were more consistent with the activities of vocational branch teachers than the activities of their careers. In addition, the female and male teacher candidates put in "abatement", "dominance", "autonomy" and "aggression" as the last and "succor", "exhibition", "heterosexuality" and "deference" in the middle of needs order. These findings were also consistent with the activities of vocational branch teachers. Therefore, it is seen that the needs order of female and male students at the vocational high schools is similar to the needs order of female and male teacher candidates.

There were differences between the need hierarchies of female and male teacher candidates at vocational schools of higher education. These results are similar to the results of the previous studies (Kaner, 1981, 1993; Kuzgun, 1985, 1988; Öztürk, 1983; Bozkurt, 1986).

In conclusion, the psychological counselor may help those who will choose a career in vocational guidance and counseling. Besides, the results of this study may be useful for vocational information, employee selection, directing to a career and directing vocational and technical training. It is suggested that the similar research can be done for other professions.